

УДК 343.148:343.35(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.23>

ПРИЗНАЧЕННЯ І ПРОВЕДЕННЯ БУДІВЕЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ ТА ОЦІНОЧНО-БУДІВЕЛЬНОЇ ЕКСПЕРТИЗ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ, ПЕРЕДБАЧЕНОМУ СТАТТЕЮ 191 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Семенюк О.А.,

*аспірант кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз,
Національна академія внутрішніх справ,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9606-5965>
e-mail: ksushasemenuik@gmail.com*

Семенюк О.А. Призначення і проведення будівельно-технічної та оціночно-будівельної експертизи у кримінальному провадженні, передбаченому статтею 191 Кримінального кодексу України.

У статті досліджено головні положення будівельно-технічних і оціночно-будівельних експертиз у кримінальному провадженні про привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, що супроводжене аналізом статистичних даних Офісу Генерального прокурора, Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, а також результатами опитування слідчих Національної поліції. Визначено види спеціальних знань судових експертів, що відповідають набутим ними експертним спеціальностям та дозволяють залучати відповідних фахівців під час проведення будівельно-технічних і оціночно-будівельних експертиз у кримінальних провадженнях про привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Окреслено завдання цих видів судових експертиз та типовий перелік вирішуваних ними питань, що дозволяє ефективно проводити розслідування кримінального правопорушення, передбаченого статтею 191 Кримінального кодексу України, з урахуванням наявних висновків експертів та можливістю використовувати їх у системі доказування. Розкрито особливості призначення будівельно-технічної і оціночно-будівельної експертизи у досліджуваних кримінальних провадженнях, які стосуються видів будівельно-технічної документації, що надається експерту, а також необхідності у конкретних випадках розслідування фактів службових розкрадань під час будівництва доріг призначати ці експертизи у комплексі з іншими. Досліджено процесуальні особливості підготовки і проведення оціночно-будівельної експертизи у кримінальному провадженні, розпочатому за статтею 191 Кримінального кодексу України, які полягають в належному оформленні слідчим документів щодо огляду приміщення, яке буде оцінюватися під час експертизи. Доведено перевагу комбінованого використання спеціальних знань у виді призначення комплексних судових експертиз під час розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у галузі будівництва, а саме будівельно-технічних і оціночно-будівельних, дорожньо-технічних, товарознавчих експертиз.

Ключові слова: судова експертиза; службові розкрадання; будівельно-технічна документація; комплексні експертизи; завдання судової експертизи, типовий перелік питань для експертизи.

Semenyuk O. Appointment and conduct of construction-technical and evaluation-construction expertise in criminal proceeding provided for in Article 191 of the Criminal Code of Ukraine.

The article examines the main provisions of construction-technical and evaluation-construction expertise in criminal proceedings on appropriation, waste of property or possession of it through abuse of official position, which is accompanied by an analysis of statistical data of the Office of the General Prosecutor, the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, as well as the results of

a survey of investigators National Police. The types of special knowledge of court experts have been defined, which correspond to the expert specialties acquired by them and allow the involvement of relevant specialists during the construction and technical and evaluation and construction examinations in criminal proceedings on appropriation, waste of property or possession of it by abuse of official position. The tasks of these types of forensic examinations and a typical list of issues resolved by them are outlined, which allows to effectively conduct an investigation of a criminal offense provided for in Article 191 of the Criminal Code of Ukraine, taking into account the available conclusions of experts and the possibility of using them in the evidence system. The specifics of the appointment of construction-technical and evaluation-construction expertise in the investigated criminal proceedings, which relate to the types of construction-technical documentation provided to the expert, as well as the need in specific cases of investigation of official embezzlement during road construction to appoint these expertises in a complex with others, are revealed. The procedural features of preparing and conducting an evaluation and construction examination in criminal proceedings initiated under Article 191 of the Criminal Code of Ukraine, which consist in the proper preparation of documents by the investigator regarding the inspection of the premises that will be evaluated during the examination, have been studied. The advantage of the combined use of special knowledge in the form of the appointment of complex forensic examinations during the investigation of appropriation, waste of property or possession of it through abuse of official position in the field of construction, namely construction-technical and evaluation-construction, road-technical, commodity expert examinations, has been proven.

Key words: forensic examination; official embezzlement; construction and technical documentation; comprehensive examinations; tasks of forensic examination, a typical list of questions for examination.

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, що передбачено статтею 191 Кримінального кодексу (далі – КК) України, становить підвищену суспільну небезпеку. Як засвідчують дані офіційної статистики, зберігається тенденція до низької якості розслідування службових розкрадань. Зокрема, відповідно до статистичних даних Офісу Генерального прокурора щодо діянь, передбачених ст. 191 КК України: у 2022 році – обліковано 6284 кримінальних правопорушень (з них повідомлено про підозру – 3017 (48,0 %)), закрито – 541 (17,9 %); у 2023 році – обліковано 9222 кримінальних правопорушень (з них повідомлено про підозру – 4171 (45,2 %)), закрито – 696 (7,5 %) [1]. Проведене нами опитування слідчих Національної поліції України засвідчило, що такі експертні дослідження у галузі будівництва як будівельно-технічна і оціночно-будівельна експертизи призначалися у 87,9 % випадків розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Відповідно до відомостей, наданих Експертною службою МВС України, їх підрозділами було проведено будівельно-технічних експертиз у 2022 р. – 1404, у 2023 р. – 2066; оціночно-будівельних експертиз у 2022 р. – 176, у 2023 р. – 282.

Наведені нами дані засвідчують збільшення кількості проведених будівельно-технічних і оціночно-будівельних експертиз, у тому числі тих, що пов'язані із вчиненням привласнень, розтрат майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Стан опрацювання проблематики статті. Загальні аспекти використання спеціальних знань при розслідуванні різних економічних злочинів, у тому числі тих, які вчиняються службовими особами, розглядали у своїх монографічних працях Ю. П. Аленін, В.І. Василичук, А.Ф. Волобуєв, А.П. Запотоцький, Н.В. Копча, В.П. Корж, В.В. Лисенко, О.В. Одерій, О.В. Пчеліна, В.Д. Пчолкін, Р.Л. Степанюк, П.В. Цимбал, С.С. Чернявський, В.В. Федчишина та інші науковці.

Проте нині у науковій криміналістичній доктрині питання проведення окремих видів судових експертиз під час розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем не були ґрунтовно і детально досліджені. Зокрема, українські вчені аналізували питання методики розслідування розкрадань (В.З. Багинський, 1999), криміналістичного забезпечення обігу розрахункових документів у банківській системі з метою запобігання вчиненню злочинів (І.І. Попович, 2007), методики розслідування викрадень бюджетних коштів (Г.В. Мудрецька, 2011), розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (С.С. Кулик, 2015), розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості (О.Ю. Камишанський, 2018), розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим

становищем у сфері житлово-комунального господарства (С.О. Журба, 2020), розслідування заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем у паливно-енергетичному комплексі (Ю.О. Ліпін, 2021), розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини (Р.Р. Романенко, 2021), використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень (О.М. Шрамко, 2021).

З урахуванням значної кількості вчинених у галузі будівництва кримінальних правопорушень, передбачених ст. 191 КК України, малодослідженістю цього питання у юридичній науці виникає необхідність дослідження головних положень призначення і проведення будівельно-технічної і оціночно-будівельної експертиз у цій категорії кримінальних проваджень.

Метою статті є дослідження завдань будівельно-технічної і оціночно-будівельної експертиз у кримінальному провадженні, розпочатому за ст. 191 КК України, визначення типового переліку питань, що вирішуються цими експертними дослідженнями, а також встановлення особливостей їх призначення і проведення.

Виклад основного матеріалу. Будівельно-технічні і оціночно-будівельні експертизи відносяться до класу інженерно-технічних судових експертиз. Як зазначає Ю. Мороз, під час триваючої збройної агресії РФ та дії воєнного стану на території нашої держави, будівельно-технічна та оціночно-будівельна експертизи вирішують завдання визначення вартості ремонтно-будівельних робіт [2, с. 224], що є характерним завданням слідчого під час розслідування службових розкрадань у сфері будівництва.

Відповідно до Переліку видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими призначається кваліфікація судового експерта [3] будівельно-технічній експертизі відповідає експертна спеціальність із дослідження об'єктів нерухомості, будівельних матеріалів, конструкцій та відповідних документів; оціночно-будівельній – визначення оціночної вартості будівельних об'єктів та споруд. Зазначені експертні спеціальності визначають види спеціальних знань, що використовуються під час проведення будівельно-технічних і оціночно-будівельних експертиз. Відповідно, судових експертів з такими знаннями уповноважені особи можуть залучати під час розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 КК України.

Останнім часом зросла кількість будівельно-технічних експертиз при розслідуванні кримінальних правопорушень за ст. 191 КК України, пов'язаних із визначенням виконаних підрядними організаціями обсягів будівельних робіт. Під час проведення будівельно-технічних експертиз, пов'язаних із цими питаннями, перед судовим експертом постає нелегке завдання з визначення обсягів будівельно-монтажних робіт, унесених до актів форми № КБ-2в. Складність полягає в тому, що на час проведення експертизи будівельно-монтажні роботи завершено, а об'єкт, на якому проводились роботи, здано в експлуатацію. Тобто значну частину будівельно-монтажних робіт під час проведення візуально-інструментального огляду вже не можна оглянути без часткового або повного руйнування [4, с. 333]. На окремі аспекти завищення вартості будівельних і будівельно-монтажних робіт під час службових зловживань звертає увагу Д. Петросьянц, до яких віднесено: завищення обсягів виконаних робіт; завищення вартості матеріалів або використання матеріалів, що не відповідають дійсності; невідповідність актів прихованих робіт, тобто можлива взагалі відсутність цих матеріалів; неправильне використання чинних будівельних норм; завищення вартості оренди будівельної техніки; завищення кошторисної заробітної плати; некоректне використання коефіцієнтів виконання робіт [5, с. 236]. Ці питання спроможне вирішити будівельно-технічне дослідження.

Завдання будівельно-технічної експертизи. Основними завданнями будівельно-технічної експертизи у кримінальних провадженнях про привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем є визначення відповідності виконаних будівельних робіт та побудованих об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд тощо) проектно-технічній документації та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва; визначення відповідності виконаних будівельних робіт, окремих елементів об'єктів нерухомого майна, конструкцій, виробів та матеріалів проектно-технічній документації та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва; визначення, перевірка обсягів і вартості виконаних будівельних робіт та складеної первинної звітної документації з будівництва та їх відповідність проектно-кошторисній документації, вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва [6].

Типовий перелік вирішуваних будівельно-технічною експертизою питань під час розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим стано-

вищем такий: чи відповідають виконані будівельні роботи проектній документації та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва; якщо не відповідають, то в чому полягають невідповідності; чи відповідають об'єкти (будівлі, споруди тощо) проектно-технічній документації на їх будівництво (ремонт, реконструкцію) та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва. Якщо не відповідають, то в чому полягають невідповідності; який перелік та об'єми фактично виконаних будівельних робіт з будівництва (ремонт, реконструкції); яка вартість фактично виконаних робіт з будівництва (ремонт, реконструкції) об'єктів; чи відповідають обсяги та вартість фактично виконаних робіт з будівництва (ремонт, реконструкції) об'єктів обсягам та вартості, визначеним проектно-кошторисною або первинною звітною документацією з будівництва [6].

Проведене нами дослідження дозволило визначити особливості призначення будівельно-технічної експертизи у кримінальних провадженнях за ст. 191 КК України. Питання відповідності розробленої проектно-технічної та кошторисної документації вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва, а також питання визначення відповідності виконаних будівельних робіт та побудованих об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд тощо) проектно-технічній документації та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва *можуть бути вирішені за наявності у експерта (експертів) відповідних фахових знань*, в тому числі з вузько спрямованих питань, з проектування, будівництва та експлуатації об'єктів будівництва з урахуванням об'ємності матеріалів і складності об'єкта та інших його особливостей.

Для вирішення питань: про відповідність розробленої проектно-кошторисної документації вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва (ДБН, СНіП тощо); відповідність фактично виконаних будівельних робіт проектній документації та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва; визначення переліку та об'ємів фактично виконаних робіт з будівництва (ремонт, реконструкції) об'єктів; визначення вартості фактично виконаних робіт з будівництва об'єктів; визначення відповідності обсягів та вартості фактично виконаних будівельних робіт обсягам та вартості, визначеним проектно-кошторисною або первинною звітною документацією – експерту необхідно надати договірну документацію (договори підряду та додатки до них, додаткові угоди тощо), а також проектно-кошторисну та первинну звітну і виробничу документацію (форми КБ-2в, КБ-3, відомості списання матеріалів, журнал виконання робіт, акти огляду прихованих робіт, акти випробувань тощо) на виконання будівельних робіт [7, с. 235].

Під час проведення будівельно-технічних експертиз на вирішення експерту часто ставляться питання відповідності виконаних будівельних робіт вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва. Це може стосуватися й будівництва, переобладнання котельних твердопаливними котлами, які нині продовжують користуватися попитом у населення. Однак, іноді підрядна організація самостійно без узгодження із проектантом встановлює інше котельне обладнання, яке може бути і однакове за потужністю, але із відмінними від тих, що передбачені у проекті, технічними характеристиками. Наприклад, відповідно до обставин кримінального провадження, розпочато за ст. 191 КК України, передбачалася реконструкція котельні навчального закладу загальною площею 1800 кв.м., проектантом розроблено робочий проект із заміною двох старих чавунних твердопаливних котлів Q=100 кВт, на два сучасних піролізних твердопаливних котла потужністю 98 кВт ЕкоProfit-98і. У проекті розробник зазначив опалювальну площу та надав показники котельні як до її реконструкції так і після, із зазначенням очікуваного економічного ефекту після її реконструкції. По факту підрядною організацією замість піролізних було встановлено традиційні сталеві твердопаливні котли «Еталон» КСТО-98, потужністю 98 кВт. Тобто замість підвищення енергоефективності котельні, її енергоефективність не тільки зменшилась, а навіть стала гіршою ніж та, що була до проведення будівельних робіт [8, с. 161-162].

Під час розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем будівельно-технічні дослідження часто *призначаються комплексно* – разом з іншими судовими експертизами. Наприклад, у випадках розслідування фактів службових розкрадань під час будівництва доріг, з-поміж питань, які ставилися перед експертами, є питання *відповідності вартості (обсягів) фактично виконаних робіт* із будівництва (капітального ремонту) автомобільних шляхів державного, місцевого значення вартості (обсягам), визначеним проектно-кошторисною та/або первинною звітною документацією (акти форми № КБ-2в); *вартість фактично виконаних робіт* із будівництва об'єктів тощо. Для визначення типу асфальтобетонних сумішей необхідно провести лабораторні дослідження фізико-механічних властивостей відбра-

них зразків дорожнього покриття у вигляді циліндричних або прямокутних кернів, що, своєю чергою, передбачає залучення сертифікованої лабораторії або проведення *комплексної будівельно-технічної та дорожньо-технічної експертизи* [9, с. 338].

Іншим напрямом проведення комплексних експертиз є випадки призначення товарознавчої експертизи щодо будівельних матеріалів у межах кримінального провадження за ст. 191 КК України. Складовою вартості будівельних робіт є вартість будівельних матеріалів, виробів та конструкцій, дослідження з визначення вартості яких доручають судовому експерту-товарознавцю. В одних випадках будівельні матеріали, вироби та конструкції можуть належати до товарів народного споживання; в інших ситуаціях – будівельні матеріали, вироби та конструкції, вартість яких є складовою частиною вартості кінцевого продукту будівельного виробництва, не можуть бути об'єктами судової товарознавчої експертизи, оскільки вони не є товарами народного споживання. З урахування того, що одним із основних завдань *будівельно-технічної експертизи* є «визначення, перевірка обсягів і вартості виконаних будівельних робіт та складеної первинної звітної документації з будівництва та їх відповідність проектно-кошторисній документації, вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва» [6], як правило, на досудовому розслідуванні щодо привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем призначають комплексну будівельно-технічну та товарознавчу експертизу.

Оціночно-будівельна експертиза – це один із видів інженерно-технічної експертизи, сутність якої полягає в дослідженні стану квартир, будинків, споруд, їх частин та інших об'єктів будівництва; вона призначається з метою визначення їх вартості в існуючому стані. У висновку експерта вказується обґрунтована вартість об'єкту будівництва, яка в подальшому визначає матеріальний збиток та впливає на кваліфікацію вчинених протиправних діянь.

Завдання оціночно-будівельної експертизи. Основними її завданнями у кримінальних провадженнях, розпочатих за ст. 191 КК України, є: визначення різних видів вартості поліпшень земельних ділянок (будівель та їх частин, споруд, передавальних пристроїв тощо); визначення відповідності виконаної оцінки нерухомого майна (поліпшень земельної ділянки) вимогам нормативно-правових актів з оцінки майна, методології, методам, оціночним процедурам [6].

Перелік вирішуваних питань оціночно-будівельною експертизою. Під час розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем ця експертиза вирішує типові питання: яка вартість (зазначити вид вартості: ринкова, залишкова, ліквідаційна, вартість ліквідації, спеціальна, інвестиційна тощо) об'єкта нерухомого майна (зазначити об'єкт: будівля, приміщення, квартири, споруда тощо); яка вартість (зазначити вид вартості: ринкова, залишкова, ліквідаційна, вартість ліквідації, спеціальна, інвестиційна тощо) частки (зазначити частку: $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ тощо) об'єкта нерухомого майна (зазначити об'єкт: будівля, приміщення, квартири, споруда); чи відповідає виконана оцінка нерухомого майна (зазначити об'єкт) вимогам нормативно-правових актів з оцінки майна, методології, методам, оціночним процедурам [6].

Особливості підготовки і проведення оціночно-будівельної експертизи у кримінальних провадженнях за ст. 191 КК України такі. Під час проведення оціночно-будівельної експертизи, зазвичай необхідно провести огляд приміщення, яке оцінюється. При винесенні та направленні постанови слідчого про призначення оціночно-будівельної експертизи до експертної установи, експерт, що проводить дослідження, звертається з клопотанням до слідчого про забезпечення проведення огляду. У випадку, якщо учасники кримінального провадження співпрацюють зі слідством, то вони можуть добровільно написати заяву про проведення огляду і дана слідча дія може проводитись у найкоротший термін. В іншому випадку, слідчому необхідно звернутись з клопотанням про проведення огляду до місцевого суду, для отримання відповідної ухвали. У разі задоволення клопотання, слідчий забезпечує проведення слідчої дії – огляду. Крім цього, слідчий має забезпечити проведення огляду, тобто зібрати всіх учасників, зокрема власника та/або осіб, які проводили будівельні роботи та уповноважених осіб, які здійснювали нагляд за проведенням будівництва, тобто зобов'язати всіх бути одночасно у визначеному місці, де провадитиметься огляд. Важливо врахувати той факт, що можливо власники (або користувачі) об'єкту огляду можуть здійснювати перешкоди проведенню огляду у різні способи. Це призводить до вимушеної тяганини досудового розслідування та надає час правопорушникам для знищення і приховування ознак злочину, або – взагалі надає можливість відчужити нерухоме майно. Якщо провести огляд не є можливим, то виконання оціночно-будівельної експертизи – теж неможливе.

Висновки. Призначення та проведення будівельно-технічної та оціночно-будівельної експертизи є невід'ємною частиною досудового розслідування у кримінальному провадженні за ст. 191 КК України щодо виявлених порушень у сфері будівництва. За результатами цих експертиз, вивчення висновку експерта слідчий приймає обґрунтоване процесуальне рішення, зокрема встановлення вартості об'єкта дослідження або вартості проведених ремонтних робіт та згодом порівнює чи відповідають фактично виконані роботи підрядними організаціями з роботами, що вказані у актах виконаних робіт, що підписуються посадовими особами підприємства. Таким чином, встановлюється чи є склад кримінального правопорушення і якщо так, то чи наявні кваліфікуючі ознаки, зокрема завдана шкода у великих або особливо великих розмірах.

У статті доведено перевагу комбінованого використання спеціальних знань у виді призначення комплексних судових експертиз під час розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у галузі будівництва, а саме: будівельно-технічних і оціночно-будівельних, дорожньо-технічних, товарознавчих експертиз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за період 2022–2023 років : статистика Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 15.02.2024).
2. Мороз Ю. Призначення судових експертиз при розслідуванні злочинів, скоєних в умовах воєнного стану. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності* : зб. мат. засідання № 6 постійно діючої Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 12 жовтня 2023 р.). Кропивницький: ТОВ «Центрально-Українське видавництво», 2023. С. 223–225.
3. Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2015 р. № 301/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15#n223> (дата звернення: 15.02.2024).
4. Сидоренко О. Окремі питання, що виникають під час визначення обсягів будівельно-монтажних робіт. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики*: матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (Харків, 10 лист. 2023 р.). Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», 2023. С. 333–335.
5. Петросьянц Д. Способи завищення вартості будівельних робіт, які визначають під час проведення судової будівельно-технічної експертизи. *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики* : зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 19.05.2023). Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», 2023. С. 235-236.
6. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 03.11.1998 № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 15.02.2024).
7. Півньов Є.О. До питання експертного забезпечення розслідування злочинів у сфері будівництва доріг. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу*: матеріали ІІІ міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15 грудня 2021 р.). Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. С. 232–236.
8. Сегейченко О. Деякі питання визначення відповідності виконаних робіт з реконструкції котельних вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності*: зб. мат. засідання № 6 постійно діючої Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 12 жовтня 2023 р.). Кропивницький: ТОВ «Центрально-Українське видавництво», 2023. С. 160–162.
9. Симоненко В., Демузенко І. Щодо застосування методик під час проведення будівельно-технічних експертиз. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики*: матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (Харків, 10 лист. 2023 р.). Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», 2023. С. 337–339.